

Rökfri på andra språk – om tolksamtal på Sluta-Röka-Linjen

Generellt minskar förekomsten av tobaksbruk bland Sveriges befolkning, men det sker i olika takt i olika grupper. Rökning är vanligast bland personer med kort utbildning och bland utrikesfödda. Behovet av tobaksförebyggande åtgärder riktade till specifika grupper är därför stort. Sluta-Röka-Linjen (SRL) erbjuder individanpassat stöd för tobaksavvänjning via telefon, och 2017 implementerades en ny tjänst för att ytterligare tillgängliggöra stödet: Sluta-Röka-Linjens tolktjänst. Tjänsten har visat sig tillämpbar, och av klienterna som använt den har en ungefär lika stor andel blivit rökfria som när stödet ges på svenska.

Bakgrund

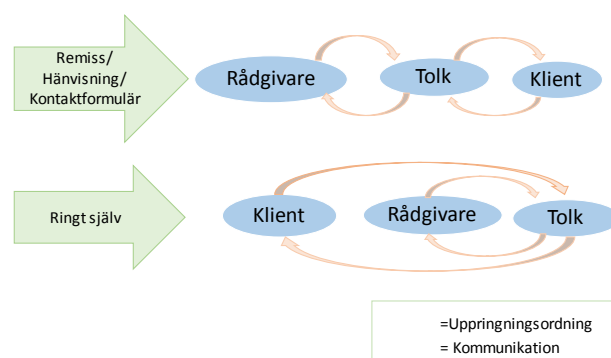
Även om tobaksbruket i Sverige minskar, varierar förekomsten mellan olika grupper i befolkningen. Bland de som röker mest ses utrikesfödda män. Av dessa var andelen rökare 22 procent 2017, vilket kan jämföras med andelen i befolkningen i stort som var 10 procent¹. Behovet av tobaksförebyggande åtgärder riktade till specifika grupper är därför stort. Sluta-Röka-Linjen är en nationell tjänst som erbjuder individanpassat stöd till tobaksavvänjning via telefon. Det finns god evidens för att ge tobaksavvänjningsstöd via telefon² och Sluta-Röka-Linjen har visat sig både effektiv och kostnadseffektiv^{3,4}. För att öka tillgängligheten av tjänsten även till personer som inte pratar svenska har Sluta-Röka-Linjen utvecklat möjlighet till rökavvänjning i trepartssamtal med tolk. Här redovisas arbetet med att implementera och pilotutvärdera tolksamtal på Sluta-Röka-Linjen.

Metod

SAMTALSPROCESSEN FÖR TOLKSAMTAL

I dagsläget finns tjänsten på arabiska, persiska, somaliska, turkiska ryska och spanska. Klienterna kan själva ringa linjen och förmedla att de behöver en tolk som rings upp och kopplas in direkt i samtalet. Vanligast är dock att klienter får hjälp att initiera kontakt via vårdpersonal, genom en hänvisningsblankett eller remiss i journalsystemet Take Care (för vårdgivare inom SLL och Gotland). En klient eller en anhörig kan även själva fylla i ett kontaktformulär på SRL:s hemsida och ange att de behöver tolk. Dessa klienter rings upp av rådgivare och tolk inom två veckor. Med hjälp av tolken sker sedan ett sedvanligt kvalificerat rådgivande samtal med inslag av motiverande samtal, kognitiv beteendeterapi och läkemedelsrådgivning.

Figur 1. Tolksamtalens process för klienter som remitterats/hänvisats/kontaktat SRL via kontaktformulär respektive klienter som ringt själva.

UTBILDNING AV RÅDGIVARE

För att stödja rådgivarna i mötet med personer med olika kulturell bakgrund anordnades under 2017 en workshop med experter från transkulturellt centrum.

Workshopen innehåll

- > Asylprocessen, migranters situation i Sverige
- > Aktuell och historisk migrationsstatistik
- > Kulturella perspektiv på livsstilsförändring
- > Att samarbeta med tolk
- > Erfarenheter av kulturella möten i tolksamtalen

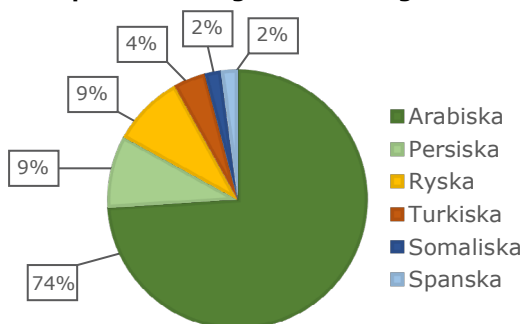
Uppföljning och resultat

Tobaksbruket hos klienterna som remitterats eller själva ringt in under 2017, och genomfört tobaksavvänjning via tolk följdes upp i en kort enkätbaserad telefonintervju mellan december 2017 och juni 2018. Uppföljningstiden varierade från

5 till 14 månader (medelvärde 8,5 mån) efter att klienterna haft sitt första rådgivande samtal med SRL.

Under 2017 inkom totalt 45 remisser och hänvisningar för samtal på andra språk än svenska och engelska, främst från primärvård och asylhälsa. Tio personer ringde själva till Sluta-Röka-Linjen och totalt genomfördes 113 rådgivande samtal på andra språk än svenska och engelska under 2017 – en siffra som kan jämföras med 73 samtal under 2016. Av de 48 klienter som genomförde minst ett rådgivande samtal 2017 var majoriteten män (84 procent) och det vanligast förekommande språket var arabiska (figur 2). Alla klienter var rökare och 3,6 procent brukade även snus.

Figur 2. Språkfördelning bland samtliga klienter 2017

Totalt 25 klienter (52 procent) nåddes för en uppföljande intervju och av dessa uppgav sju stycken (28 procent) att de varit helt rökfria den senaste månaden. De 18 klienter som rökt den senaste månaden rökte signifikant färre cigaretter per dag vid uppföljningen än vid det första samtalet med SRL. Av de 18 klienter som fortfarande rökte planerade nio stycken (50 procent) att sluta inom sex månader, tre (17 procent) planerade rökstopp om mer än sex månader, och sex klienter (33 procent) som inte bestämt sig för att sluta helt.

Tabell 1. Rökning vid uppföljningsintervju

Rökning senaste 30d	Antal	% av nådda	% av samtliga*
Inte rökt	7	28	14,6
Rökt ibland <20d	4	16	8,3
Rökt dagligen	14	56	77,1
Totalt	25	100	100

* antaget att de som ej svarat på uppföljningen är dagligrökare.

Diskussion och slutsats

- Under projektåret 2017 har det visat sig genomförbart att erbjuda rökavvänjning via trepartssamtal med tolk på Sluta- Röka-Linjen.
- Målgruppen som nåts av tjänsten är framförallt män vilket stämmer överens med förekomsten av rökning bland utrikes födda i landet¹.
- Bortfallet av klienter i pilotundersökningen är högt, sannolikt beroende på att klienterna inte har en permanent tillvaro i Sverige.
- Att 28 procent av de klienter som nåts var rökfria vid uppföljning är i linje med tidigare uppföljningar av SRL:s samtal på svenska⁵, där cirka 30 procent av de som svarat på en uppföljande enkät var rökfria efter 12 månader.
- Det är fortsatt motiverat att erbjuda tolksamtal på Sluta-Röka-Linjen.
- Att ytterligare följa upp tjänstens effekt och implementering är motiverat.

Referenser

1. SCB. 2018. Undersökningarna av levnadsförhållanden. Tobaksvanor efter indikator, utländsksvensk bakgrund, kön tabellinnehåll och årsintervall. År 2016- 2017. Stockholm: Statistiska centralbyrån. Tillgänglig: http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__LE__LE0101__LE0101H/LE0101H27/table/tableViewLayout1/?rxid=646229d0-f04c-402a-b243-ea480497c832 [Hämtad 2018-08-07].
2. Stead LF, Hartmann Boyce J, Perera R, Lancaster T. Telephone counselling for smoking cessation. Cochrane Database of Systematic Reviews 2013, Issue 8. Art. No.: CD002850. DOI:10.1002/14651858.CD002850.pub3.
3. Nohlert E, Öhrvik J, Helgason AR. Effectiveness of proactive and reactive services at the Swedish National Tobacco Quitline in a randomized trial. Tobacco Induced Diseases. 2014, Jun 3; 12(1):9. DOI:10.1186/1617-9625-12 -9.
4. Tomson T, Helgason AR, Gilljam H. Quitline in smoking cessation – a cost effectiveness analysis. Int J of Techn Ass in Health Care 20:469-474, 2004.
5. Helgason AR, Tomson T, Lund KE, Galanti R, Ahnve S, Gilljam H. Factors related to abstinence in a telephone helpline for smoking cessation. European J Public Health 2004; 14;306-310.